

FIGURI MITOLOGICE ÎN FORMAREA TERMENILOR MEDICALI

Eugenia Mincu, Victoria Vîntu, Daniela Eșanu-Dumnazev

Catedra Limba română și terminologie medicală, USMF „Nicolae Testemițanu”

Summary

Mythological figures in medical terms building

There are a lot of terms based on gods in medical terminology. This study offers knowledge about medical terms etymology, which are based on brief stories. We consider this information useful for the process of medical terminology study by students from SUMF “N. Testemițanu”. Etymology, semantic evolution of terms, their unification and standardization are actual in the context of medical knowledge globalization.

Rezumat

Terminologia medicala abundă în termeni, la baza cărora sunt zeități sau semizeități din mitologia greco-română. Prezentul studiu oferă cunoștințe despre etimologia unor termeni medicali, care au la baza lor mici istorioare. Considerăm aceste informații utile în procesul de studiere a limbajului medical și a terminologiei medicale de către studenții de la USMF “Nicolae Testemițanu”. Etimologia, evoluția semantică a termenilor, unificarea și standardizarea lor sunt foarte actuale în contextul globalizării cunoștințelor de medicină.

Actualitatea

Enigma pe care o compoartă un termen medical este omniprezentă. Acesta redă gândirea unei lumi întregi reflectate „pe dinăuntru”. Obiectul de cercetare l-a constituit istoria formării termenilor utilizați, în special în medicină, căci cuvintele din medicină sunt asemenea unor enigme care și-au tocmit înțelesul de-a lungul istoriei, în conformitate cu ideile umane și cu efortul uman în înțelegerea forțelor naturii care, la rândul lor, determina destinul uman și moartea

Obiectivul lucrării constă în elucidarea etimologică a termenilor medicalii, astfel suplinind parțial vidul la acest capitol.

Majoritatea cuvintelor supuse analizei este de origine greco-latină, o dovadă a faptului că „moștenirea lăsată de lumea greco-romană este leagănul spiritualității europene și prin intermediul acesteia, al gândiri moderne în general...” [1].

Așadar, la grecii antici **IRIS** [3] era zeița curcubeului, cu aripi de aur și era considerată crainica (vestitoare) zeilor. Să ne gândim la culorile curcubeului și la membrana colorată a ochiului.

În anatomie:

- iris – membrană circulară, colorată a ochiului, situată înaintea cristalinului, în mijlocul căreia se găsește pupila.

ATLAS. Unii spun ca Atlas [2, 3], titanul, fratele lui Prometeu, era interesat de astrologie și că el ar fi acela care a descoperit ca stelele sunt sferice. Atlas e cunoscut pentru faptul ca ținea cerul pe umerii săi, pentru a-l despartii de pământ, fiind osândit să sprijinesă sprijine bolta cerească pentru veșnicie. Aceasta a fost pedeapsa dată de Zeus liderului titanilor în războiul împotriva Olimpianilor. Se spune ca Atlas a fost regele Arcadiei și că a condus în nord-vestul

Africii. Acolo deținea numeroase comori printre care un mar de aur. Cind Perseus , după ce a omorât Medusa, a venit la Alas. Acesta nu a manifestat ospitalitatea cuvenită și și-a înconjurat grădina cu pereți înalți, mărul de aur fiind păzit de un dracon. Pentru acest lucru Atlas a fost transformat într-o „piatră” enormă, Muntele Atlas din nord-vestul Africii.

În medicină:

- atlas – prima vertebră cervicală, formată din două mase laterale unite printr-un arc anterior și altul posterior pe care se sprijină greutatea corpului.

ATROPOS cea „neînduplecată” [2, 3]. Moartea în mitologia greacă, este cea mai în vârstă dintre cele trei fiice al lui Zeus. Acțiunea ei distruge, consta din tăierea firului vieții unui om, care era țesut de sora ei **KLOTHO** și era măsurat de sora a treia **LACHESIS**. Ea stabilea modul în care omul va muri. Atropos este reprezentată ca o femeie cu un foarfece în mână. Echivalentul ei în mitologia romană este **MORTA**. Conform unei alte legende zeița Atropos era zeița destinului omenesc. Ea tăia cu un foarfece firul vieții fiecărui decedat orăvit cu această plantă.

În medicină:

- atropină – alcaloid extras din mătrăgună, măselariță, laur etc. și folosit împotriva spasmelor; ca dilatant al pupilei etc.

SIRENELE în antichitate erau ființe mitologice [4], fiare odioase cu cap de femeie și cu trunchi de pasărea care, prin cântecul lor, adormeau și ucideau victima. În *Odisseea* lui Homer sirenele erau bestii mitice cu cap de femeie și cu trunchi de pasăre, ale căror cântece irizistibile erau cauza căderii în apă a marinarilor. Odysseus a astupat urechile marinarilor cu ceară și, astfel, și-a păstrat toți camarazii. În perioada Renascentistă sirenele își schimbă imaginea; sunt ființe fabuloase cu cap de femeie și cu trup de pește.

În medicină:

- sirenomelie – fuziunea congenitală a extremităților.

OMPHALE (din greacă „ombilic”) [4] era soția lui Herakle; astfel a fost denumit un segment al corpului ei, adorat de Heracle. Legendarul erou Heracle, îndrăgostit de Iole, a cerut-o de nevastă, dar a fost refuzat. Pentru a se răzbuna heracle i-a ucis fratele. Acest lucru a constituit o încălcare serioasă a regulilor de ospitalitate și chiar, dacă era semizeu, a fost vândut sclav pentru un an, pentru ispășirea vinei. A fost cumpărat de Omphale, regina Lydiei de care s-a îndrăgostit.

În medicină:

- omfalocel – hernie ombilicală.

MEDUSA – ființă fabuloasă [4, 5], închipuită ca o femeie cu șerpi în loc de păr. În mitologia greacă Medusa era de o frumusețe răpitoare. Ea avea un păr bogat, mătăsos și cârlionțat. Din cele trei gorgone (Medusa, Sthenno, Eurzale) prima era muritoare. Pentru păcatul săvârșit în templul zeiței Athena, aceasta o pedepsește, transformându-i părul în șerpi, iar privirea-i drăgălașă – într-o privire înspăimântătoare. Cine-i vedea capul se transforma într-o stâncă de piatră.

În medicină:

- capul meduzei – acest termen este atribuit venelor dilatate de pe abdomen.

LABYRINTHIS. Când regele Minos a devenit rege al Cretei, a promis că va aduce în fiecare an sacrificii lui Poseidon, dar nua făcut acest lucru. Pentru a se răzbuna, Poseidon a trimis un taur alb, care a conceput cu soția lui Minos un fiu, Minotaur]. Rușinată, soția lui Minos a ordonat lui Daedalus să construiască un labirint pentru fiul său [4].

În medicină:

- labirintită – boală care constă în inflamația acută sau cronică a labirintului urechii.

GALATEEA. Conform mitologiei grecești [2, 4], **PYGMALION**, regele Ciprului, fiind dezamăgit că nu-și putea găsi o femeie care i s-ar potrivi, a comandat statuia femeii perfecte. Statuia a fost atât de reușită, încât Pygmalion s-a îndrăgostit de ea. El a numit-o Galateea (din greacă „alb ca laptele”), dat fiind culoarea albă a marmurii din care a fost făcută sculptura. Afroditei i s-a făcut milă de Pygmalion, văzându-i suferința dragostei neîmpărtășite și a înviat statuia.

Galactocel (*gala* „lapte” și *cel* „pungă, buzunar” este un termen medical.

În medicină:

- galactocel – tumoare cu conținut lactescent, formată într-o mamelă.

AHILE. Expresia tendonul lui Ahile sau călcâiul lui Ahile [3], adică punct vulnerabil, „partea slabă”, locul cel mai slab al eroului legendar Ahile. Săgeata l-a lovit pe Ahile drept în călcâi (talpă). E vorba de lupta dintre Hector, fiul țarului Priama din Troia și Ahile (Ahiles), eroul războiului Troian/sec. XII î.e.n., fiul țarului Pelea, luptă descrisă de marele Homer în opera sa „Iliada”. Tot aici se vorbește și despre feciorii lui Asclepiu (Aesculap), Podaliriu și Molaon, apreciați ca iscusiți chirurghi de companie în războiul Troian.

În medicină:

- tendon – fascicul subțire, fibros, de culoare albă, format din țesut conjunctiv foarte rezistent, cu ajutorul căruia mușchii se fixează pe oase.

GHEEA. În timpurile de odinioară [3], o parte din munții Balcani se chemau Haemus (Hemus), de la grecescul haema „singe”, adică **munții însângeați**. Numele lor vine de la culoarea roșie a pietrelor în răsăritul și apusul zilei. În legendele antice se vorbește că această culoare se datorește sângelui vărsat de monstruosul, gigantul Tifon, atât de mare încât ajungea cu capul până la stelele din cer, fiul zeiței Gheea, zeița pământului rupt din haos. De altfel grecescul ge, ges înseamnă „pământ”. Elementul terminologic grecesc – aemia, haema a contribuit la formarea în limba latină și română a multor termeni.

În medicină:

- hematologie – ramură a medicinei care se ocupă cu studiul morfologiei, fiziologiei și patologiei sângelui.

VENUS. Termenul venin provine de la latinescul *venenum* care la rândul său vine din latinescul *venus* „dragoste, iubire” [3]. E vorba de zeița iubirii Venus. Inițial cuvântul venin avea sensul de „băutură fermecătoare, de dragoste, iubire”, iar mai târziu a căpătat sensul de „otrăvă, substanță toxică”.

În vorbirea uzuală și în medicină:

- venin – substanță toxică secretată de glandele unor animale (șerpi, insecte sau arahnide) și de unele plante ca mijloc de atac sau de apărare, ori preparată de om (din plante otrăvitoare).

ECO. Era o nimfă, fecioară a naturii cu o voce fermecătoare [5], care simboliza ecoul. Conform unei legende grecești, se spune că înfuriată Hera, soția lui Zeus, i-a luat vocea și de atunci ea poate repeta numai sfârșitul cuvântului.

În medicină:

- ecografie – metodă de diagnosticare prin ultrasunete; ultrasonografie.

În concluzie, cunoașterea etimologiei termenilor medicali facilitează înțelegerea, însușirea și vehicularea acestora în achiziționarea cunoștințelor de medicină de către medicii de la USMF “Nicolae Testemițanu”.

Bibliografie

1. Horia C. Matei. O istorie a lumii antice, Tip. Cen., Chișinău, 1993, pag. 7-8.
2. Oxford. Dicționar de mitologie, Univers enciclopedic, București, 2002, 310p.

3. Melnic V. Aspecte umaniste ale limbii latine, Chișinău, 2000, 60p.
4. Christos, S. Georgiades. Etymology of selected medical terms used in radiology. The mythologic connection. Departamentul de Radiologie, Spitalul "John Hopkins", 4 oct., 2001.
5. Popescu, A. Cuvinte înaripate, Cartea Moldovenească, Chișinău, 1991, 163p.

MODALITĂȚI DE ÎMBOGĂȚIRE A VOCABULARULUI MEDICAL FRANCEZ

Veronica Voloșciuc, Daniela Eșanu-Dumnazev, Liliana Panciuc, Natalia Doronin,

Olga Tumoruc, Raisa Scutelnic

Catedra Limbi Moderne USMF „Nicolae Testemițanu”

Summary

Efficient ways of developing French Medical vocabulary

One of the most intricate unsolved yet French language studying and mastering problem, is that of vocabulary learning, which unfortunately, has a high forgetting percentage. Lexical learning and assimilation must be students individual work quided by the teacher in the course room. Eithout an individual hard vocabulary work, the students from medicine would never be able to read, understand (while listening) talk and write in French medical language.

Rezumat

Una din cele mai spinoase probleme în învățarea și stăpânirea limbii franceze nerezolvate încă pe deplin, este cea a însușirii vocabularului, care din păcate i se atribuie un procentaj foarte mare de uitare. Însușirea și asimilarea lexicului trebuie să aibă loc prin munca independentă a studentului sub conducerea profesorului, într-o sală de curs. Fără o muncă intensă pentru însușirea individuală a vocabularului, studentul de la medicină nu va ajunge niciodată să poată citi, înțelege după auz, vorbi și scrie într-o franceză medicală.

Obiective

Schimbările care au loc în societate, precum și progresele spectaculoase ale științei contemporane se reflectă în primul rând și nemijlocit la vocabular, considerat ca fiind compartimentul limbii cel mai labil și mai deschis influențelor din afară. A. Meillert afirma pe bună dreptate că „orice vocabular, exprimă, de fapt, o civilizație”. Într-adevăr, bogăția unei limbi depinde în marea măsură de varietatea vocabularului ei. Perfecționarea și îmbogățirea vocabularului constituie un lucru mult mai greu de realizat, decât însușirea regulilor gramaticale a aceleiași limbi. Vocabularul fiecărei limbi este alcătuit din două părți esențiale: vocabularul fundamental și masa vocabularului. Vocabularul fundamental cuprinde cuvintele cele mai importante și care sunt cunoscute de toți vorbitorii unei limbi. Masa vocabularului include cuvinte care intră în vocabularul fundamental și reprezintă 90% din cuvintele limbii / termeni științifici și tehnici a limbajelor de specialitate, împrumuturi din alte limbi (germană, engleză, spaniolă), diferite argouri, jargoane, arhaisme, neologisme.

Fără a cunoaște vocabularul de bază al unei limbi străine, ne va fi cu mult mai greu să învățăm și celelalte componente ale limbii: gramatică, sintaxă, ortografie și chiar pronunție. Procesul de învățare nu se va termina niciodată, întotdeauna este loc de mai multă și mai multă informație, pentru că, nu-i așa? „omul cât trăiește învață”. Dacă ne oprim din a ne îmbogăți vocabularul, ne stopăm dezvoltarea intelectuală. Deaceea, trebuie să continuăm să creștem intelectual pe parcursul vieții. Prezenta lucrare se adresează studenților anului 1 și 2 de studii de la medicină, care vor avea de a face cu un lexic cu totul absolut nou pentru ei. Ne-am gândit să oferim în continuare câteva sfaturi pentru studenții noștri pentru a învăța și a folosi cuvinte ostentative astfel încât ei să poată crea o impresie bună celor din jur și să înțeleagă orice context pe care îl pot auzi în limba franceză. Și aici este un mic secret: dacă poți învăța asemenea cuvinte, fără îndoială, putem spune că sunteți deja suficient de isteți.